

KYBERŠIKANA

Co je to kyberšikana a jak se projevuje?

Kyberšikana je palčivý problém, který se rychle rozšiřuje i do českých škol a dětských kolektivů.

Obecně se jako kyberšikana označuje užití komunikační a informační technologie, zejména mobilních telefonů a internetu, k úmyslnému ublížení druhým.

Kybernetická šikana má stejný cíl jako klasická fyzická šikana: ublížení a ponížení oběti.

Kybernetická šikana přitom ale používá jiné prostředky, kromě toho se ale od klasické šikany liší dalšími rysy.

V čem je kyberšikana jiná?

ANONYMITA – agresor se méně bojí přistižení a trestu

NEOMEZENOST ÚTOKU

- časová – 24 hodin denně, 7 dní v týdnu
- prostorová – osobní setkání není nutné, je možné šikanovat online

PROFIL AGRESORA A OBĚTI – fyzická převaha nebo věkový rozdíl nehrají roli, oběti útoků nemusí být jen outsider.

„OSLOVENÍ“ ŠIROKÉHO PUBLIKA – prostřednictvím internetu a mobilních telefonů se útočná informace rychle rozšíří k mnoha lidem. Ti ji potom mohou léta uchovávat.

OBTÍŽNÁ KONTROLOVATELNOST – šikana těžko zjistitelná rodiči, učiteli, **chybí obvyklé znaky šikanování**, dítě nemá modřiny, zničené věci apod.

NEZÁMĚRNOST – v některých případech si agresor neuvědomuje, že ubližuje, nepozná, že vtip už přestal být vtipem

KYBERŠIKANA VYŽADUJE MÉNĚ ÚSILÍ – útok se nemusí opakovat, přesto ale může způsobit oběti značné psychické problémy

DLOUHODOBÉ TRAUMA OBĚTI – klasická šikana většinou sestává z jednotlivých útoků, které se sice opakují, ale dílčí útok pro oběť vždy skončí. U kyberšikany stačí např. jedna SMS, email apod.,

oběť se k nim stále vrací, může tak i měsíce žít v traumatu. **Útočné SMS, Emaily, fotografie apod. jsou trvalejší než jednotlivé fyzické útoky.**

Jak se moderní technika zneužívá k šikanování?

Mobilní telefon umožňuje být stále v kontaktu, volat a posílat zprávy, pořizovat a posílat fotky a videa, poslouchat hudbu, hrát hry, být online a odesílat emaily. Stejně tak je ale možné ho zneužít k nepříjemným telefonátům a zprávám včetně výhrůzek, zastrašování a obtěžování. Mobilní telefony se také často zneužívají k natáčení různých ponižujících videí.

Instant Messenger (IM) a chatovací místnosti – podobně jako u mobilních telefonů, i zde lze rychle a efektivně komunikovat s přáteli, zároveň je ale možné rozesílat různé nepříjemné zprávy, vulgární obsah nebo anonymní výhrůžky

Email – kromě posílání klasických emailů, které mohou být podobně jako u chatu také vulgární nebo urážlivé, se přes emailovou poštu dají schválně rozesílat viry apod.

Webkamera umožňuje pořizovat fotky, nahrávat zprávy a povídat si živě přes obrazovku.

Webkamerou ale lze vytvářet a šířit nevhodný obsah, přes webkameru je poměrně jednoduché přimět mladé lidi k nevhodnému chování a získanou nahrávkou potom mladými lidmi manipulovat.

Díky **sociálním sítím** jsou mladí lidé v kontaktu s přáteli, hledají nové kontakty v rámci internetové komunity, zveřejňují fotky apod. I na sociální síti se ale mohou posílat i nepříjemné komentáře, ponižující obrázky a videa. Dokonce je možné vytvářet falešné profily právě za účelem šikanování nebo obtěžování.

Webové stránky pro sdílení videí, např. YouTube, bývají často místem, kde se zveřejňují různá ponižující videa. Odkazy na tyto filmy potom kolují po známých oběti.

Pravidla a doporučení pro bezpečné užívání internetu

- Respektuj ostatní uživatele. Nečini druhým to, co nechceš, aby činili tobě.
- Nezapomeň: opatrný internetový serfař je inteligentní serfař.
- Neposílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní, nesděluj mu svůj věk.
- Dobře si rozmysli, co posíláš a komu.
- Udržuj hesla k emailu i jinam v tajnosti, nesděluj je ani kamarádovi.
- Nedávej nikomu své osobní údaje, adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem.
- Nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš.
- Seznam se s pravidly služeb internetu a GSM sítí, pravidly chatu či diskuse, ať víš, co je zakázáno dělat.
- Když se s někým nechceš bavit, nebav se.

- Nikdy neodpovídej ne slušné, hrubé nebo vulgární emaily a vzkazy.
- Nedomlouvej si schůzku po Internetu, aniž bys o tom řekl někomu jinému (nejlépe alespoň jednomu z rodičů).
- Pokud tě nějaký obrázek nebo e-mail šokuje, okamžitě opusť webovou stránku.
- Svěř se (nejlépe dospělému), pokud tě stránky vyděsí nebo přivedou do rozpaků.
- Nedejte šanci virům. Neotevírejte přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.
- Seznam se s riziky, která souvisí s elektronickou komunikací.

10 tipů, jak předcházet kyberšikaně (rady pro rodiče)

- Naučte děti chránit si soukromí a respektovat soukromí druhých
- Naučte děti nereagovat na urážlivé zprávy
- Mluvte s dětmi o tom, co přesně může být někomu druhému nepříjemné
- Naučte děti blokovat konkrétní uživatele v komunikačních aplikacích
- Vysvětlete dětem, ať urážlivé zprávy ukládají jako důkaz
- Poznejte kamarády svých dětí
- Mluvte se svými dětmi o všem, co na internetu dělají
- Budujte důvěru svých dětí. Svěří se vám v případě, že se dostanou do problémů
- Ujistěte děti, že není jejich vina, když je někdo obtěžuje
- Vysvětlete dětem, jak důležité je chránit si heslo - hesla si musí chránit – nikomu nesvěřovat

Jak se bránit kyberútokům?

- UKONČIT – nekomunikovat s útočníkem, nemstít se.
- BLOKOVAT – zamezit útočníkovi přístup k oběti i k dané službě (kontaktovat poskytovatele služby, zablokovat si přijímání útočnickových zpráv nebo hovorů, změnit svou virtuální identitu).
- ODHALIT PACHATELE, pokud je to možné (např. podle profilu).
- OZNÁMIT – oznámit útok dospělým, schovat si důkazy pro vyšetřování (např. zprávy, videozáznamy, odkazy na weby, blogy, pořídit printscreen (fotografii obrazovky)).
- NEBÝT NEVŠÍMAVÝ, pokud v okolí probíhá kyberšikana.
- PODPOŘIT OBĚTI, poradit jim, co mají dělat, pomoci kyberšikanu nahlásit.

Možnosti řešení

- oznámit kyberšikanu na **Policii ČR** (škola či zákonní zástupci), popř. podat trestní oznámení na neznámého pachatele,
- nahlašovat každou jednotlivou událost, bude-li obtěžování pokračovat

- problém řešit i občanskoprávní cestou, kdy se podává z pravidla žaloba na ochranu osobnosti
- změnit telefonní čísla, e-mailovou adresu, profil na soc. síti atd.
- zajistit případnou pomoc psychologa

Zákonná opatření, legislativa

1. **Ublížení na cti** zákon č. 200/1990sb. Zákon o přestupcích, § 49
2. **Pomluva** zákon č. 40/2009sb. Trestní zákoník, § 184
3. **Zákaz natáčení, fotografování a zveřejnění snímku bez souhlasu dotyčné osoby** zákon č. 40/1964sb., občanský zákoník, § 12-13
4. **Stalking** § 354 trestního zákoníku
5. **Státem ratifikovaná Úmluva o právech dítěte** zaručuje všem dětem v pedagogických zařízeních bezpečný pobyt bez poškozování zdraví a ohrožení života. **Šikanování je v řadě případů trestnou činností.**
6. Šikana může naplňovat skutkovou podstatu trestných činů (omezování osobní svobody, krádeže, ublížení na zdraví, poškozování cizí věci, vydírání, loupeže, rasově motivované skutky, znásilnění, pohlavní zneužívání).
7. Osoba mladší 15 let není trestně odpovědná, ale soud pro mládež jí může uložit podle zákona č. 218/2003 Sb., (o soudnictví ve věcech mládeže) některá z následujících opatření: dohled probačního úředníka, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve střediscích výchovné péče, ochranná výchova.
8. Trestní odpovědnost mladistvých (15–18 let) je posuzována soudy pro mládež podle zákona č. 218/2003 Sb. s ohledem na jejich rozumovou a mravní vyspělost osoby, proti níž se vede trestní řízení.
9. Po dovršení 18 let věku jsou osoby plně trestně odpovědné a projednávají se běžným způsobem v trestním řízení.

KDO PORADÍ, CO DĚLAT?

Pomoc online (Internet Helpline)

www.pomoconline.cz

+420 116 111, +420 800 155 155

pomoc@linkabezpeci.cz

xchat.centrum.cz/lb/

Národní centrum bezpečnějšího internetu (Safer Internet)

www.saferinternet.cz

Úřad na ochranu osobních údajů

www.uoou.cz

+420 234 665 212

posta@uoou.cz

Poradenská linka pro pedagogy

(RŠPP - Rozvoj školských poradenských
aktivit)

+420 841 220 220

+420 777 711 439

Policie ČR

158

www.policie.cz

E-Bezpečí

www.e-bezpeci.cz

www.napisnam.cz

info@e-bezpeci.cz

Bílý kruh bezpečí – pomoc obětem

kriminality

Web: www.bkb.cz/kontakt/ceskarepublika/praha/

Zdroje: www.e-bezpeci.cz , www.bezpecne-online.cz,

poradenskecentrum.cz/dokumenty/kybersikana.doc

Kyberšikana a její prevence, příručka pro učitele © 2009, Člověk v tísni, o.p.s.© 2009,

Statutární město Plzeň ISNB 978-80-86961-78-1)